

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות



י"ט כסלו

ראש השנה לחסידות

פרשת וישלח

גליון ו (תרמ"ה)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמו"ר הינוך אח"י תורה

בחקלני בני יארק

417 ס"ר עושני

הי' תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לבי"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ושלוש לבריאת

ב"ה

י"ט כסלו

ראש השנה לחסידות

פרשת וישלח

הי' תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

5 שמיטה זו לדעת הפרדס

אגרות קודש

5 חינוך המנורה במקדש

חסידות

8 המעלה בניב שפתים - דיבור הבא ממילא

11 קיום תרי"ג מצוות

12 הערה בלקו"ת

13 שור שהקריב אדה"ר קודם החטא

14 הערה במפתח ענינים שבלקו"ת

14 מדרש באוה"ת

14 אות"ע שהפרידן מיחודו

רמב"ם

15 הערות בה' קידוש החודש (גליון)

נגלה

- 16 המשך למת מצוה קונה מקומו (גליון)
17 כבוד תלמיד חכם שמת

שונות

- 21 משיח בן יוסף בונה ביהמ"ק
22 הערות לספר פסקי דינים
24 יובל שנה ל"היום יום"
25 גירה משכונות יהודיות ומכירת בתים לשאינם יהודים

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

לזכות
הבחור יוסף חיים ש"י
לרגל הכנסו לעול המצוות
בשעה טובה ומצולחת

נדפס ע"י הוריו

זרה"ת ר' גדלי' וזוגתו מרת בריינדל
ומשפחתו שיחיו
שייפער

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

שמיטה זו לדעת הפרדס

הרב שלום דובער גאלדמאן
תושב השכונה

בלקו"ש בראשית יו"ד ע' 176 מביא דיעות בענין השמיטות
ושם: "ווי"א אשר עולמנו הוא שמיטה החמישית (הרמ"ק בספרו
שיעור קומה)", נדפס גם באגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א חי"ד.

ולפום ריהטא יש להעיר מספר הפרדס שער כא ספ"ג: "וענין
זה אחוז בסוד השמיטות שהקודמת חסד והעתידה ת"ת וההוה
גבורה".



א ג ר ו ת ק ו ד ש

חינוך המנורה במקדש

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

באגרות קודש ח"א (ע' קל"ה) כתב וזלה"ק: בהא דהעיר כיון
הדלקה לאו עבודה היא (יומא כד, ב) ולדעת הרמב"ם גם לכתחילה
כשרה בזר (ביאת מקדש פ"ט הי"ז) אי"כ למה אין מתכנין המנורה
אלא בהדלקה (מנחות מט, א). ולכאורה הטעם מבואר: דהנה ענין
החינוך הוא התחלת השימוש בכלי זה בענינו (עיי' רש"י עה"ת
שמות כח, מא) וענין המנורה פשוט בכמה קראי שהיא להעלות נר
תמיד ולכן פשיטא שחינוכה הוא הדחי"נ, אלא שחידשה מתניי שהוא
בין הערבים דוקא. והרמב"ם (תוי"ט פ"ג הי"א) הוסיף בלשון
המשנה "ולא את המנורה אלא בז"ינ בה"ע"י וכי "אלא בהדלקת ז"ינ"
ע"פ הגמ' (שם נ, א) שהעיקר הוא שצ"ל הטבה בבקר, ואי"כ אין
נפ"מ מתי היתה עריכת הנרות .. והא דאין הדלקה עבודה, אינו

מפני שהארץ הנרות אינו דבר חשוב אלא מפני שעשית האדם בזה אינה חשובה, כי אין בזה טורח ידי בני"א וכמ"ש בתי (ד"ה הדלקה ביומא שם) כי עליית השלהבת, שזהו ענין המנורה הוא **מאלי**, ואי"כ אינו נוגע לחינוך המנורה, עכלה"ק.

ויש להעיר בזה מהך דיומא לט,א, לגבי קלפי הגרלה דמבואר שהיי כלי חול ומקשה בגמי דלמה היי של חול "ונקדשה" ומתרץ: "אי"כ הו"ל כלי שרת של עץ וכלי שרת של עץ לא עבדינן כו"י ובתו"י שם כתב וז"ל: ואי"ת איך הוא כלי שרת והלא כלי שרת גמורין עבודתן מחנכתן וזה אין בו שם עבודה דהגרלה לאו עבודה היא ואיך יהי כלי שרת? י"ל דה"ק הו"ל כלי שרת שיראו העולם שהוקדש ויסברו שיכולין לקדש בו מנחה או לקבל דם בשעת צורך ויבא לעשות כלי שרת של עץ וכלי שרת של עץ לא עבדינן כו"י עכ"ל, וכוונתו דבאמת אפילו אם יקדשו הכלי אינו יכול להעשות כלי שרת, דלהעשות כלי שרת בעינן **עבודה דוקא**, והגרלה לאו עבודה היא, אלא דכוונת הגמי משום גזרה שיסברו העולם שנעשה כלי שרת, ואפשר לעשות כלי שרת של עץ, ועיי גם בתוסי הראי"ש שם שכן כתב, עוד פירש הראי"ש דקושיית הגמי שיעשו בה עבודה ובמילא יהי כלי שרת ובמילא יהי ההגרלה בכלי שרת ומתרץ דכלי שרת של עץ לא עבדינן, אבל היוצא משיטתם דרק עיי עבודה אפשר לחנך את הכלי כו"י שיהי כלי שרת, ולפ"י שוב יש להקשות דאיך אמרינן דחינוך המנורה הוא עיי **הדלקה** הלא הדלקה לאו עבודה היא ונמצא שאינו מתחנך עיי? להיות כלי שרת?

מיהו עיי בחי הריטב"א שם שהביא דעה הנ"ל, דאינו נעשה כלי שרת כי אם עיי עבודה, אבל לבסוף מסיק וז"ל: והנכון דכיון דעבודה קלפי אינו אלא בהגרלה, זו היא עבודתו לקדשו, ואשר ישרתו במ (במדבר ד,יב) קרי ביה, עכ"ל, והיינו דחולק על הנ"ל דלא בעינן עבודה לקידוש כלי שרת, אלא **מלאכתן מקדשתן**, ועיי גם ברמב"ם (הלי כלי המקדש פי"א הי"ב): "כיון שנשתמשו בהן **במלאכתן** נתקדשו", והוכיח בסי מקדש דוד (סי"ב ב' אות ב') מלשון הרמב"ם דהדבר תלוי במלאכה, ולא בעינן שיהי עבודה דוקא, דלפ"י אי"ש מ"ש בהמכתב דלא איכפת לן בהא דהדלקה לאו עבודה היא, אלא כיון שמלאכת המנורה היא לחדליק בו במילא זה גופא מקדשתו.

ועיי באוצר הספרא להג"ר זעמבא הי"ד (עי וי) שהקשה גם לשיטת הרמב"ם דהרי הטבת המנורה הוה עבודה כמבואר ביומא שם,

ואי"כ כיון שנתחנך רק בהדלקה, נמצא שהטבת המנורה **שלפני זה** לא הי' בכלי שרת, וזה ודאי פוסל, דכל דהוי עבודה בעי כלי שרת? ומתרץ דכשגומר ההדלקה לבסוף מחשב חינוך **למפרע** גם בעת ההטבה, ומביא ראיי לזה מהחזקוני פי תצוה עיי"ש בארוכה, ובמ"ש בארוכה אודות שיטת התוי"י.

ועיי עוד במקדש דוד שם שהקשה מסכין של שחיטה וממחבת ומרחשת שהם בקדושת כלי שרת אף דאין בהם עבודה וכן שאר כלי שרת כמו מידות וביסות שהם לבלילה ואין בהם עבודה כי אם למלאכה, ועיי גם בהגהות אמרי מבשר על תוסי הרא"ש שם שהקשה עדי"ז על שיטת תוסי הרא"ש.

ואולי יש לבאר שיטת התוי"י והרא"ש דאין כוונתן דלדינא דעבודתן מחנחתן בעינן עיי"ז שם עבודה דוקא, אלא דסב"ל דכיון דהגרלה לאו עבודה ואין מוכרח עשיית הגרלה מתוך כלי שרת, במילא אינו יכול להתקדש הקלפי בקדושת **כלי שרת**, משא"כ בשאר הכלים דבעינן שהם יהיו כלי שרת, כמו המנורה וכו' והסכין וכו' שצריך שיהיו כלי שרת לקדש הדם כו' שפיר מודים שמתקדשים עיי' **מלאכתן**, דכיון דהני כלים בעינן שיהיו כלי שרת, במילא אמרינן דזה גופא הוה כוונת התורה דמלאכתן מקדשת אותן אף שאינן עבודה, משא"כ בנוגע לקלפי אין לומר דזה גופא גילתה התורה שמתקדשים במלאכתן, כיון דבזה אינו מוכרח שיהי כלל כלי שרת.

ועיי עוד בסי שלמי שמחה (ח"ב סי' כ"ד) מה דסקו"ט דכיון דהדלקה כשרה בזר איך שייך שהמנורה תתקדש עיי' **זר**, כיון שאין זה בכלל "אשר ישרתו בס" ושה קשה אפילו לשיטת הריטב"א הנ"ל, ומבאר שם בארוכה דהא דאמרינן דהדלקה כשרה בזר הי"ז דוקא לאחר שכבר נתחנך המנורה אבל לכתחילה בעת החינוך ודאי בעינן שיהי עיי' כהן דוקא, והדלקה זו ודאי עבודה היא לכו"ע, (וראה לקו"ש חכ"א פי ויקהל א) שמבאר שם כמה דברים בנוגע לחינוך במקדש דדינן שונה מהעבודה לאחר החינוך עיי"ש) ומביא דעדי"ז כתב במשך חכמה ר"פ בהעלותך לגבי חינוך המנורה במשכן עיי"ש, דלפי דבריו דבנוגע להדלקה ראשונה ודאי הוה עבודה, ובעינן כהן דוקא, לא קשה כלל גם לשיטת התוי"י.

ח ס י ד ו ת

המעלה בניב שפתים - דיבור הבא ממילא

הת' יהונתן דוד רייניץ
תות"ל 770

בדי"ה בורא ניב שפתים שי"ל ז"ע בקונטרס ר"ח כסלו שנה זו - ויהי רצון אשר בקרוב ממש ממש נזכה לשמוע תורה חדשה מפי קדשו של מלך המשיח כ"ק אדמו"ר שליט"א מתוך בריאות. שלימת.

יש להעיר:

א) בסעיף א מבאר דניב שפתים הוא דיבור הבא ממילא, דהיינו לא ע"י מחשבה וכוונה אלא שבא מעצמו, ומדייק בהמאמר מהו המעלה בזה הרי דיבור שע"י מחשבה וכוונה הוא בפשטות נעלה יותר מדיבור שבא ממילא, ומבאר בסיום המאמר (סעיף ז') שהמעלה דניב שפתים הוא שהאדם שקוע כ"כ בתורה עד שהדיבור בתורה הוא באופן דממילא ע"ד מארז"ל מנפשי כרע.

בנוגע למשנית כאן אודות מעלת ניב שפתים הדיבור שבא ממילא, יש להעיר מד"ה תקעו תרצ"ד פ"ג (סה"מ תשי"א ע' 9) שם נתי בארוכה שדיבור הבא ממילא הוא קשור עם מהות וכת הדיבור העצמי כפי שמוטבע בנפש.

וז"ל שם: "ענין הדיבור הוא להוציא אותיות במבטא, וזה כל ענינו לדבר, והיינו דלא זו בלבד מה שאינו מתעניין במה שהוא מדבר, אלא אף גם אינו מתחשב עם נושא ותוכן הדיבור, כי אין זה מענינו של דיבור, כי אם כל ענינו הוא לדבר ולבטאות אותיות במבטא דוקא, ולכן נקרא ניב שפתים. אבל כאשר הדיבור בא ע"פ השכל ומדות הנה אז נחלש כוחו העצמי ע"י ההגדרה וההגבלה דשכל ומדות, ובעת שהאדם ער הנה הכוחות פנימיים דשכל ומדות הם בהתגלות, והרכבתם והשפעתם ופעולתם בהכוחות חיצוניים פועל בהם חלישות שמתבטלים, אבל בעת השינה דהכוחות פנימיים הם בהתעלמות אז הכוחות חיצוניים הן בהתגלות כמו שהן במהותן העצמי, ולכן הנה עיקר פעולתם הוא בלילה דוקא בעת השינה, שעושה כמה תנועות שונות שביום לא יעשה כן, וכן

בענין הדיבור שמדבר מתוך השינה דברים בלי המשך כלל להיותו רק ניב שפתים הבא מפעולתו של הכח כמו שהוא בטבע מהותו העצמי ובלתי מוגדר ומוגבל מאיזה כח הרוכב ומגבילו בהרכבתו, עכ"ל שם.

"בורא" קאי על ניב שפתים או על ענין הרפואה

ב) בסעיף א' שם מבואר דמ"ש בורא ניב שפתים, דלשון בורא מורה על חידוש ובריאת דבר חדש שלא הי' מקודם בדוגמת החידוש דיש מאין, ובורא ניב שפתים היינו שניב שפתים הוא חידוש ובריאה חדשה.

במ"ש בהמאמר ש"בורא" קאי על ניב שפתים, להעיר שבד"ה בורא ניב באוה"ת נ"ך עי' רע"ד משמע דמ"ש "בורא" קאי על ענין הרפואה שבסיום הכתוב אמר הוי' ורפאתיו. (וראה עדין באוה"ת נצבים עי' אירכ"ז).

וז"ל שם: "ורפאתיו בד"ה כי המצוה הזאת פי' רבינו כי הרפואה ממשיך חיות חדש, וכן גדולה תשובה שמביאה רפואה כו' ממשיך מבחי' אנכי שלמעלה משאר המצות שממשיכות משם הוי'. ואפ"ל, כי ע"י המצות ממשיכים יחוד זו"נ שהוא אור שכבר נמשך בחו"ב, אבל ע"י תשובה ממשיכים יחוד או"י אור חדש ממש, ולכן נק' בורא רפואות בריאה חדשה כו', וזהו בורא ניב כו' ורפאתיו כי החכי' מאין תמצא כמו בריאה יש מאין כו". ושם סעיף ב: "והמצודות ציון פירש כל דבר חדש יקרא בריאה, ועפ"י יש לבאר מה שאומרים בברכת אהבת עולם בורא רפואות שהוא כמשי"כ בורא ניב כו' ורפאתיו, והרד"א נדחק שם לפרשו".

ויש לקשר את ב' הפירושים עפמשנ"ת בסיום המאמר (סעיף ז) דמ"ש בורא ניב שפתים - לשון בריאה, הוא כי בכדי שיהי' ניב שפתים שהו"ע הדיבור בתורה שבא ממילא, הוא דוקא ע"י שנעשה מציאות חדשה. והרי זהו ענין הרפואה שבאה ע"י הקב"ה שנעשה מציאות חדשה.

ע"י מה נעשה התשובה והחזרת הנשמה

ג) בסעיף ג' מבאר שהתחברות העולמות עם או"י הוא ע"י תורה ועבודה וגמ"ח שג' ענינים אלו הם כנגד ג' עולמות בי"ע,

ועיי' העבודה בגי' ענינים אלו נעשה בהנשמה ענין התשובה היינו השבת והחזרת הנשמה לשרשה בעצמות אוא"ס.

ולכאורה צריך להבין איך עיי' העבודה בגי' ענינים אלו תתעלה הנשמה לעצמות אוא"ס, הרי עיי' גי' ענינים אלו שהם כנגד גי' עולמות בייע' מתעלית הנשמה רק לגי' עולמות בייע' ואיך תתעלה עייז' לעצמות אוא"ס?

וביותר אינו מובן עפ"י המבואר בדי"ה כי ביום הזה יכפר בלקו"ת אחרי כה, סעי"ד ואילך. ודי"ה זה בסחי"מ תר"ל עי' שט ואילך (אשר על מאמרים אלו מיוסד די"ה בורא ניב תרח"צ) דשם מבואר בארוכה ההפרש בין עבודת הצדיקים ועבודת הבעלי תשובה, שעבודת הצדיקים היא להמשיך אוא"ס בעולמות שזחו עיי' גי' הענינים דתורה עבודה וגמ"ח, משא"כ בעלי תשובה מכיון שחטאו ואין יכולים להמשיך אוא"ס עיי' גי' ענינים הנ"ל, הנה עיי' התשובה מתעלים למקורא ושרשא דכולא במהותו ועצמותו ית', ועייז' ממשיכים אור נעלה יותר מהצדיקים, שלכן במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם. עיי"כ תוכן המבואר שם. (וכן משמע בדי"ה בורא ניב תרח"צ) הרי שם מחלק בין העבודה בגי' הענינים בתורה עבודה וגמ"ח - שזהו עבודת הצדיקים, ובין עבודת התשובה - שזהו עבודת הבעלי תשובה. וא"כ אינו מובן מדוע במאמר דידן כולל יחד בי' העבודות הנ"ל ומבאר שעיי' גי' ענינים אלו נעשה ענין התשובה? וצ"ע בכ"ז.

אמר הוי' ורפאתיו - מאמר הוי' שברפואה ותשובה

ד) בסוף סעיף ד' מבואר, דמייש אמר הוי' ורפאתיו, שדוקא ברפואה ותשובה נאמר אמר הוי' (אף שפעולת כל הדברים היא לא בכח עצמם אלא בכח הקב"ה), כי ברפואה ותשובה ישנו ענין שלמעלה מהגבלה, שלכן תשובה היא בשעתא חדא וברגעא חדא, ועדיז' רפואה כפשוטה שיכולה להיות גם עיי' טיפה אחת, וענין זה הוא עיי' נתינת כח מיוחדת מלמעלה אמר הוי'.

והנה בהמאמר כאן (וכן בהמאמר דשנת תרח"צ) לא נתפרש מהו והיכן נאמר מאמר הוי' שבתשובה וברפואה, ולהעיר מדי"ה בורא ניב תר"ל"ד בסוף בוך תרל"ג - נמצא בדפוס (אשר התחלת וסיום

המאמר דשנת תרח"צ מיוסד על מאמר זה) ששם נתבאר בסופו ענין זה.

וז"ל שם: "וזהו אמר הוי' ורפאתיו, פי' אמר הוי' כמו שבסממני הרפואה יש בהם מוצא פי הוי' שזהו ענין אמירה ודיבור וכמ"ש ישלח דברו וירפאם, שהם הצירופי אותיות שבסממני הרפואה שיהי נמשך הרפואה להחולה ע"י סם פלוני, כ"ה בענין התשובה יש מאמר הוי' המרפא את חולת הנפש, והוא כל הפסוקים שבתנ"ך שמדברים מעניני התשובה שהם מאמרי הוי' שע"י ורפאתיו כו"ו."

(וראה עדי' סדי"ה בורא ניב תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב שלז, ב).



קיום תרי"ג מצוות

הרב חנא ראובן וויטקעס
משפיע בלונדון

מובא בכ"מ שתרי"ג מצות ניתנו למשה מסיני. המצות בדרך כלל נחלקים לכמה סוגים והם כלולים ממ"ע ומצות ל"ת.

קיום מ"ע הוא ע"י עשיית המצוה, ולכאן קיום מצות ל"ת הוא באם בא לידו הל"ת ונשמר מזה.

ישנם מצות שחיובם על כל יחיד בכל עת ובכל זמן בין בזמן הבית וכו', וישנם מצות שחיובם שחל על חלק מסויים מבניי כמו לויים, כהנים, כה"ג, מלך, ב"ד, וישנם מצות שחיובן בנשים (כמו קרבן יולדות), וישנם מצות שחיובם בסיבה פרטית (כמו זב, מצורע), וישנם מצות שא"א לקיימם רק באם חטא ועשה היפך רצונו ית' (כמו כמה קרבנות חטאת, אשם, לישא אונס את אנוסתו, מוציא שם רע).

באגה"ק רסכ"ט מובא "מ"ש האריז"ל שכל אדם מישראל צריך לבא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה . . . לבד מצות התלויות במלך".

ויותר מבואר בתשובת הצי"צ [מגדל עז - י. מונדשיין - תשי"מ] "במצות שלא באו לידו אי"צ להתגלגל . . אלא בא בבחי' עיבור לרד באדם אחר משא"כ במצות שבאו לידו . . אינו די לו בעיבור אלא צריך להתגלגל שנית והוא צער יותר".

במשנת חסידים מסי' עיבור הנשמות פי"ר מ"א וכיצד הוא העיבור כשיגיע האדם ליי"ג שנה . . באה הנפש החיה הצריכה להתעבר . . וצריכה לישב שם עד שיעשה האיש החוא המצוה החסרה לה או עד שימות.

לכאוי מאגרת הקדש משמע [ובפרט שכי"ה (בשינויים) בהלי' תי"ת לאדה"ז פי"א, הי"ד] שכל אדם צריך להשתדל לקיים כל המצות שאפשר לו לקיימם כדי שלא יצטרך לגלגול או עיבור.

ולפום ריהטא לא שמענו בשיחות וכו' שהחסידים [ואפי' המקובלים] השתדלו לקיים כל המצות [להיות שוחט ומוהל וכו'] רק השתדלו אלו המצות שמקיימים לקיימן בהידור וכו'.

ועד"ז יש לעיין אם כל בני"י [היינו לכה"פ מחורבן בית שני ואילך] יצטרכו לבוא בגלגול או עיבור לקיים כל סוגי המצות הנ"ל היינו בנשים ובחוטאים וכו' [ופי' האריז"ל בענין הפרשת ערי מקלט (לעי"ל) בקרוב ממש ידוע] האם ימצאו כ"כ חוטאים ודוקא בזמן המשית.



הערה בלקו"ת

הרב אהרן חיטריק
תושב השכונה

בלקו"ת פי' בלק עג, ב מציין כ"ק אדמו"ר הצי"צ ע"פ הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה "ועיין מזה בזח"א עמוד קס ושלטין עליה כו' ומאן גריס כו"י".

בוחר שלפנינו לא מצאתי, אבל מצאתי בזהר גדול (דפוס קרימנה) דף קס וז"ל שם: "ואי לית שכינתא תמן ובא השמש אתכנש מיניה קב"יה ואשתאר כחשוכא ושלטין עליה כמה מחבלין

וכמה יסורין בישין דלאו יסורין של אהבה תה"ד על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, דאלין רעות ממנו על כל עתין ורגעין דעליהו אתמר ותפקדנו לבקריי לרגעים תכלננו, ומאן גרים דלא שריא שכונתא עליה לא נהיר שמשא עליה בגין הבל שקרא".

אבל לכאורה נמצא זה בזהר שלפנינו, כיון שכי"ק אדמו"ר שליט"א לא ציין בלקו"ת במפתח הספרים, ואי אפשר לומר שנשמט ח"ו ממנו, כידוע ומפורסם הדיוק בהמפתיחות.



שור שהקריב אדה"ר קודם החטא

הרב יוסף פעלדמאן
תושב השכונה

בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג (קה"ת תשמ"ז) ע"י תתקמט נדפס "שור שהקריב אדם הראשון קודם החטא שלא הי' בו רע כללי" ובשולי היריעה לשם מציין המהדיר לעיין בהוספות בהמילואים במי"מ [והוא שם ע"י אירעח] ושקו"ט שם בזה [ומביא שמהגמ' בעי"ז מבואר שזהו לאחר חטא ומציין ללקו"ש שלדעת התנחומא הי' הקרבן לפני"ז - עיי"ש].

ולוא דמסתפינא, אולי יש להעיר מרקאנטי בראשית ד, ג [בדפוס שראיתי ירושלים תשכ"א טז, א]: "שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שור שהקריב אדה"ר קרן אחת היתה לו במצחו, כי **כוונתו הי', להודיע לברואים יחודו של הקב"ה, כדי שלא יחשבו שהוא בראם כמבואר בפדר"א הגדול. זכרונו לברכה. והי' קרבנו קרבן תודה, נאה ליחיד להודות ליחיד יתעלה, על כח הקיום שהמציא בו ועל כח הדיבור . . . כיון שראו אדה"ר מתואר בצלם אלוקים, היו סבורים שהוא בראם. לפיכך הוצרך להקריב מהם קרבן להקדוש ב"ה להודיע שהוא אדון יחידי ואין לו שני וממנו הכלי". ואם שגיתי אתי תלין משוגתי.**

הערה במפתח ענינים שבלקו"ת

הנ"ל
תושב השכונה

במפתח ענינים שבסו"ס לקו"ת בערך "משכני אחריו גו"י יש
לעיין מדוע לא נסמן דצא. המחג.

~~~~~

## מדרש באוה"ת

הנ"ל  
תושב השכונה

באוה"ת בראשית - ב רל, ב ס"ו נכתב "והיינו הטעם שמיד  
שנפטר יעקב מלבן שלח ידיעה מלאכים אל עשו כמ"ש במדרש".

יש לעיין איי מקום כבודו של המדרש הנ"ל.

~~~~~

אוה"ע שהפרידן מיחודו

הנ"ל
תושב השכונה

בכ"מ מובא (נלקטו במאמרי אדה"א במדבר ח"א ס"ע שז ואילך)
ש"אוה"ע שהפרידן מיחודו".

ולפום ריהטא יש להעיר מזח"ב פז, א, "תא חזי זכאין אינון
ישראל . . דאחידן באנפין עלאין דמלכא . . אחידן בהו ואינון
ושמיי חד ושאר עמין אחידן באינון פנים רחיקין באינון פנים
תתאין . . אינון רחיקין מגופא דמלכא".

~~~~~

## ר מ ב ם

### הערות בהל' קידוש החודש (גליון)

הרב הירשל קרינסקי  
≈ תושב השכונה ≈

בנוגע להערות הרב א.א. חבר בהל' קידוה"ח בגליון העבר  
(תרמ"ד) הנני להעיר (על הסדר):

(א) הרי הביא ההל' מפרק י"א שלענין שנת העיבור סומכים על  
תקופת ר' אדא ולא על תקופת שמואל.

(ב) צודק שזה טעות הדפוס. והרי יש כו"כ בהל' אלו [ולמשל:  
פ"ד הל' ח' י"ואס... עד תחלת מזל אריה תוסיף על אמצע הירח  
ט"ו חלקים" וצ"ל ל' חלקים. וכן בפי ט"ו הל' ו' בלוח המנות  
של המסלול הנכון. וכן בהל' ח' וט' נדפס כמה פעמים ק"פ וצ"ל  
ק"ח].

(ג) נפלו כמה טעויות בהדפסת הערה זו אבל כנראה כוונתו  
לומר שכ"ו מעלות במזל תאומים הוא פ"ו מעלות מהתחלת מזל  
טלה. [להעיר שהגובה כבר הלך כ"יב מעלות מאז (מעלה אחת  
בשבעים שנה) ונמצא עכשיו בצ"ח מעלות שזה כבר לאחר  
התקופה].

(ד) הניח בצ"ע אבל כנראה שכח בהל' מפורשת בפי י"ד הל'  
ה'. "ואס תהי' השמש מחצי מזל טלה עד תחילת מזל תאומים  
תוסיף על אמצע הירח ט"ו חלקים". והרי ב' אייר באמצע זמן  
זו. [הטעם להוספה זו נתי' במפרשים כי כל החשבונות של  
ההילוך אמצעי בנויות על שעה שש ביום, שזה לערך השקיעה בימי  
ניסן ותשרי. אבל בשאר ימות השנה צריך לגרוע או להוסיף 15  
או 30 חלקים שזה חצי שעה או שעה בהתרחקות הירח  
מהשמש תלוי בהתקדמות השקיעה (או להיפך) אז. עוד רואים מהל'  
זו שהרמב"ם אינו מדקדק באמצע הירח עד 7 1/2 חלקים. כי מחלק  
השנה רק לששה זמנים והרי הי' יכול לעשות לוח כאן לכל מזל  
ומזל או אפ"י לכל חצי מזל, אלא מזה רואים שאין צריך יותר  
דיוק באמצע הירח.]



## נ ג ל ה

### המשך למת מצוה קונה מקומו

הת' משה אליעזר ליבערוו  
 הת' אברהם דוד ווייספיש  
 ישיבת תו"ת מונטריאל

בהמשך להכתבה אודות מת מצוה קונה מקומה (גליון תרמ"ח) הנה בחידושים והגהות על מסכת מגילה מאת מהרץ חיות דף כ"ט ע"א ד"ה מבטלין. "ומת מצוה קונה מקומו נ"ב כן מבואר (בי"ק פ"א ע"ב) אולם קשה דענין זה דמת מצוה קונה מקומו הוא תקנת יהושע בן נון. ובכ"ז מצינו שהנביא מבית אל מצא את גוית עידו הנביא ויניחחו על החמור וישיבהו (מלכים א' י"ג) ואיך הותר לו לשאת המת על החמור אחר שתקנת יהושע בן נון הוא דמ"מ קונה מקומו". ע"כ.

בגמ' בי"ק הני"ל - ת"ר עשרה דברים התקין יהושע בן נון.. ומת מצוה קונה מקומו. והנה בתוסי' כתובות י"ז, ד"ה מבטלין כי למה השיבו החכמים לר"ע על כל פסיעה.. שפכת דם נקי, מפני שהוא תקנת חכמים שמת מצוה קונה מקומו והעובר על דברי חכמים חייב מיתה (ברכות ד:), ובעירובין כ"י. "סופרים" חייב מיתה, ואכ"מ), משמע לתוסי', שלגבי המעשה שהביא מר"ע לאו דוקא שצ"ל מצד התקנה דיהושע בן נון ויכול להיות חכמים מאיזה דור שיהי' [וראה רש"י ד"ה "דברי סופרים" - עירובין כ"א: - "חדשים שנתחדשו בכל דור ודור לגדור גדר וסייגין], ומהרץ חיות מעובדא שהביא מוכיח שהתקנה מימות יהושע בן נון מגמ' בי"ק פ"א שם, ולפ"ז הי' קשה לן מהנביא במלכים.

אלא, שבפועל לתוסי' ג"כ צ"ל שהתקנה הי' מימות יהושע בן נון (שגמ' בחדיא כי בזה בב"ק שממנו הי' התקנה), אבל לכאורה זהו רק מצד א', שהוא מהעשרה דברים בפשטות אבל לא מצד השני - מעשה במלכים של הנביא עידו, דאלי"כ הול"ל קשה לתוסי' קושיות מהר"ץ חיות!

ותנה מפרש"י הנייך במלכים אצל הנביא מסי שנביא שקר הי', וא"כ אפשר להבין לתוסי למה לא הביא ראוי של העובר על דברי חכמים חייב מיתה ממעשה זאת, כמ"ש הרמב"ם בלי יסוה"ת פ"ט ה"ד "וכן אם עקר דבר מדברים שלמדנו מפי השמועה...כו'... הרי זה נביא שאר ויחזנק" ואדרבה זה גופא מוסיף בשקרותו. ומובן למה לתוסי לא הביא מעשה דהנביא לראוי ומש"כ "חכמים" פ"י יהושע בן נון.

אבל עדיין קשה למחר"ץ חיות למה הביא ראוי מנביא שקר, ואדרבא כלשונו "ואיך הותר לו" - כן, לא הי' לו היתר ועבר על התקנה מפני שהי' נביא שקר?

והנה אפשר לתי' להמחר"ץ חיות [וגם לתוסי] שכי במלכים שם פסוק כ"ד "וימצאהו אר"י בדרך וימיתוהו ותהי' נבלתו משלכת בדרך... ופסוק כ"ה "והנה אנשים עברים ויראו את הנבלה משלכת בדרך...ויבואו וידברו בעיר אשר הנביא הזקן יש בה" וא"כ שאנשים עברו על המת שפירסמו הדבר בעיר, אין זה מת מצוה ולכן "הותר לו" מצד הדין והתקנה למהרץ חיות, ואינו ראוי לתוסי כנייל לכך הביא מר"ע ועצ"ע.



## כבוד תלמיד חכם שמת

הנ"ל

ישיבת תות"ל מאנטריאל

א. כתובות דף י"ז ע"א - (מגילה ג': שם כ"ט.): "ת"ר מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה, אמרו עליו על ר' יהודה בר אלעאי שהי' מבטל ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה, בד"א כשאין עמו כל צרכו אבל יש עמו כל צרכו אין מבטלין, וכמה כל צרכו אמר ר' שמואל בר איני משמי, דרב, תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי שיפורי ואמרו לה תריסר אלפי גברי ומינייהו שיתא אלפי שיפורי, עולא אמר כגון דחייצא גברי מאבולא עד סיכרא, רב ששת ואי תימא ר' יוחנן אמר נטילתה כנתינתה מה נתינתה בסי' ריבוא אף נטילתה בסי' ריבוא, הני מילי למאן דקרי ותני אבל מאן דמתני לית לי' שיעורא". עכ"ל הגמ'. ורש"י בכתובות שם ע"ב ד"ה לית לי' שיעורא: "וממילא שמעינן דלמאן דלא קרי

ולא תני אין מבטלין אם יש לו מתעסקין כדי קבורה בעלמא".  
 ופי' "אין מבטלין" היינו ביטול ת"ת דוקא אבל ביטול מלאכה  
 מבטלין למאן דלא קרי ולא תני כדמוכח מתוס' ד"ה אבל מאן  
 דמתני.

והנה ברא"ש (פ"ב ס"ה) מביא דעת "יש מפרשים" ד"מבטלין"  
 פי' דרשאי לבטל ורא"י לדבר מההיא דמגילה דדוקא על מת מצוה  
 מבטלין משום דהוא עדיף מת"ת - ודוקא אז ישנו חיוב אבל בשאר  
 מתים אין חיוב רק דמותר. (אף דהרא"ש בעצמו לא ס"ל הכי דכי  
 באמת ה"ה בכל מתים וזה דהמגילה נקט "מת מצוה" היינו משום  
 דשם נקט בלא"ה במת מצוה - כמש"כ בתוס' י"ז ע"א ד"ה להוצאת  
 המת) וכלי הרא"ש בסיום הענין: "ומיהו ליטנא דהש"ס דקאמר  
 דנטילתה כנתינתה מורה על דרך חובה וההיא דמת מצוה הא  
 פירשתי דמת מצוה לאו דוקא". (וראה קרבן נתנאל סי' מ').  
 והנה הטעם דר' יהודה בר אלעאי ביטל ת"ת להוצאת המת כי  
 הרא"ש: "...ודאי כל אדם רשאי ואמרו עליו... שהי  
 מנהיג עצמו כחיוב ומבטל תמיד". (היינו לכל מת)... וראה  
 בהר"ן בחידושו שכתב ע"ז.

ולענין הלכה נפסק דזהו חיובא: מצוה וחובה לבטל ת"ת  
 להוצאת המת (שו"ע סי' שס"א סק"א) וברמ"א שם כ': "י"א  
 שעכשיו מן הסתם מבטלין שאין לך אי מישראל בזמן הזה שאינו  
 במקרא או במשנה". נמצא דבזמן הזה לדיעה אחת עכ"פ מחויבים  
 לבטל. ולפי זה י"ל דמש"כ ברש"י ובתוס' בשם השאלתות:  
 "וממילא שמעינן דלמאן דלא קרי ולא תני אין מבטלין", היינו  
 בזמניהם שהיו יכולים להבחין (לדין) מיהו הקרי ותני ומי לא  
 אבל עכשין אין נ"מ כנ"ל.

ב. והנה במצות הלוויית המת מצינו שזה לא רק מצוה סתם  
 (היינו מעלת מצוה בין אדם לחבירו סתם לעצמו) אלא גם שהוא  
 בכלל עוד מצוה - ואהבת לרעך כמוך (כמפורש ברמב"ם הל' אבל  
 פ"ד הל' א'). ולפי"ז יש לחקור אם יש בו הכח והקדימה על  
 תורה - מכיון שהרי מעלת אהבת ישראל גדולה כ"כ עד שאמרו  
 חז"ל: "מה דעלך סני כו' ואידך פירושא הוא" (שבת ל ע"א).

אבל לכאורה יש להקשות אם זה ב"אפשר לעשותה על ידי  
 אחרים" למה בכלל רשאים לבטל (ועאכו"כ אם ס"ל שזהו חיוב)  
 אלא שזה מובן ע"פ מה שנפסק להלכה בשו"ע אדה"ז סי' פ"ד הי"ג

א"א

ו"אם

למצוה להעשות ע"י אחרים כגון... שאין עשיית אחרים מספקת למצוה זו כגון להוצאת המת שאין לו מלווים לפי כבודו כשיעור שיתבאר במקומו יפסיק תלמודו ויעשה המצוה ויחזור לתלמודו, ומכאן רואים שעד ה**שיעור** (גמ' כתובות י"ז.) חובה לבטל מפני שזה מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים, וא"כ לכאורה קשה על הראש דכי (י"מ) דאין זה חיוב, הרי לכאורה כנ"ל א"א לעשותה ע"י לאחרים וא"כ למה אין זה חובה? ואין לתרץ דזה שהרא"ש כי מדובר רק לאחרים שיש כדי צרכו ואצ"ל דתוך כדי צרכו חייב לבטל דזהו פשיטא (ראה חידושי רא"ה על אתר) מכיון דמפרש זה על "מבטלין" דשם מדובר כדי צרכו כמ"ש מפורש בגמ' כאן ועצ"ע.

והנה בשט"מ מביא מחלוקת הראשונים בביאור על מה שהגמ' אומרת שריב"א ביטל ת"ת להוצאת המת דפלגין אם זה ה"י החיוב או רק רשות. ומביא בשם השיטה ישנה דבודאי לא ה"י חיוב לבטל דא"כ ה"י כל החכמים צריכין לבטל (כנ"ל בשם הרא"ה) ובלשונו: "וואם חובה לבטל כל החכמים היו מבטלין לכך", אבל הריטב"א ס"ל דבאמת זהו חיוב וז"ל: "ומה שאמרו על ריב"א לאו למימרא דשאר רבנן לא מבטלו אלא באו לומר שהדבר חובה לכל חכם ואפי' לפני מי שתורתו אומנתו כרי יהודה" וי"ל דהרא"ש ס"ל כהשיטה ישנה דא"י חיוב ומשו"ז מביא דוקא על ריב"א.

ג. והנה בנוגע לחכם שמת מצינו דמספידין אותו בביהכ"נ - היינו דלא רק דמבטלין ת"ת להוצאת המת (ולא לשאר צרכיו) אלא גם להפסיד אותו מבטלין. ובאמת יש לברר המקום שה"י מספידין אותו דברש"י מגילה כ"ח: (רע"ב) משמע דדוקא לת"ח מבטלין והיינו מפני שהרבה אנשים באים לכבודו ולזה צריכין בית גדול, ובזמניהם ה"י בבית (ה)מדרשו(ו) והנה שם כ"ט, אי מביא הגמ' ת"ר מבטלין "וישנו כמה דיעות שם מהו שיעור של כדי צרכו ואי מהם מאבולא עד סיכרא ורש"י מפרש דזהו עד ביה"ק (משער העיר) מקום שמספידין אותו שם ומזה משמע דבזמניהם היו ב' מקומות להספיד. ובאמת יש לחלק ולומר דאצלנו "ת"ר מבטלין" מדובר בסתם מת וממילא לא הרבה אנשים באים לכבודו ומשו"ז מספיק להספיד אותו בביה"ק משא"כ ת"ח שהרבה באים (כמפ' ברש"י מגילה כ"ח:) ומשו"ז צריכין להספידו בבית מדרשו.

אבל לכאורה קשה לומר דכאן איירי בסתם מת דאין הרבה באים לכבודו דאפילו את"ל דכאן לא איירי בת"ח הרי בתוד"ה להוצאת המת מסיק "אבל בשעת הוצאה כולם צריכין לבוא", וא"כ באים עכ"פ הרבה כמו לוויית ת"ח וא"כ צריכין להספידו ג"כ במקום שיכול להכיל כולם דזהו בביהמ"ד, אבל באמת י"ל דלא רק שמשפידין איתו מפני השטח גדול אלא גם מפני שזה לכבודו - להספידו במקום שלמד תורה. אבל באמת קשה לומר זה דבא קמא ט"ז ע"ב איתא דכשת"ח מת מושיבין ישיבה על קברו - היינו שהזכות לנשמתו הוא כשלומדין דוקא אצל קברו ולא בבית מדרש.

ד. והנה בשו"ע יו"ד סי' שס"א ס"ק י"ח כ"י: "חכם שמת בית מדרשו בטל שסופדין אותו כל שבעה אבל שאר מדרשות עוסקין בתורה אפי' בשעת הספד אין תלמידיו בבית מדרשו אלא... לומדים בכתיחה, אבי"ד שמת כל מדרשות שבעיר בטלין... נשיא שמת כל בתי מדרשות שבכל מקום שמשפידין אותו בטלים". והנה לכאורה צ"ל למה מחלק בין חכם שמת לנשיא, הרי מסתמא אצל שניהם צריכים להספיד וממילא לבטל תורה? אלא מאי, דאצל חכם, לאו דוקא מציינו שהוא חכם שבתורה כמפורש ברש"י מו"ק כ"ב: ד"ה "חכם" - "ממונה על העיר שמבקשים ממנו הוראה" משא"כ נשיא שבפשטות צ"ל גדול בתורה (כידוע גודל מעלתו של ר' יהודה שנקי "ר"י הנשיא").

ויש להעיר גם מהל' "בטל שסופדין אותו" אף שההספד הוא מעניני תורה ומעוררים ללימוד התורה לעשות ולקיים, ע"ד שמצינו בב"ק י"ז "קיים זה מש"כ בזה" (ל' ההספד), ולכאורה אין זה ביטול (כ"כ)? וי"ל ע"ד המבואר בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א תרומה תנשי"א ועוד) בביאור הענין "מבטלין ת"ת למקרא מגילה" דבנוגע לדרגת בתורה בעיון וכו' הרי מקרא מגילה נקי ענין של ביטול. ועצ"ע.

ה. וממשיך בשו"ע שם ס"ק כ"י - : חכם ואלוף וגאון מכניסין אותו לבית המדרש ומניחין המטה במקום שהי' דורש וסופדין אותו שם וכמוציאים המטה סופדים אותו עד בית הקברות וביום הז' עולים לבית הקברות ומבקרין אותו, וכן ביום שלשים ותכלית י"ב חדש מבקרין ומשכיבין אותו" ע"כ.

ולכאורה מזה משמע שחכם הוא גדול בתורה ג"כ דאלי"כ לא חיי דורש בביה"ד [מקום תורה] ודלא כרש"י הנ"ל במו"ק שחכם פ"י

ממונה על העיר שמבקשים ממנו הוראה, ועוד, שמש"כ לעיל מרש"י מגילה דף כ"ח: שתי"ח שמת מספידין אותו בביהכ"נ ראוי לכך לפי שהוא בית גדול א"מ מצד (א) בשו"ע כי שמכניסין אותו לביהמ"ד ולא לביהכ"נ, ובין רש"י דף כ"ט ע"א בדי"ה מאבולא עד סיכרא".... עד בית הקברות מקום שמספידין אותו שם, ונראה [שרש"י בע"ב ו] רש"י בע"א שניהם אינם כשו"ע, שמרש"י הראשון משמע שהוא בביהכ"נ לבד שהוא במקום גדול הראוי לכך, ומרש"י השני משמע שאין סופדים אותה עד ביה"ק, ובשו"ע כי שמתחילה סופדין אותו בביהמ"ד ואח"כ כשמוציאים אותו סופדים אותו עד ביה"ק!

וא"כ שסופדים אותו כ"כ הרבה, צ"ע מש"כ בבי"ק י"ז שהתספד הוא "קיים זה מש"כ בזה (בס"ת שמניחים עליו)", וי"ל אשר שם מדובר בפשטות בנוגע למלך, ממילא כי שאומרים "קיים זה מש"כ בזה" אבל סתם ת"ח מספידין ומספידין [כשו"ע הני"ל].



## ש ו נ ו ת



### משיח בן יוסף בונה ביהמ"ק

הרב יוסף דוב צבי פליישער  
תושב השכונה

אחד הראני בס' הנקרא אוצר המדרשים ושם יש מדרש קטן בשם פרק רשב"י ושם כתוב "ויצמח להם משיח בן יוסף ויעלה אותם לירושלים ויבנה בית המקדש ויקריב קרבנות ותרו אש מן השמים ותאכל קרבנותיהם".

[ספר הני"ל היי תח"י רק לרגעים אחדים ואיני יודע טבעו וכיון] ולפום ריהטא יש להעיר מרש"י סוכה נב, ב על מה שהובא בגמ' שם ארבע חרשים . . משיח בן דוד ומשיח בן יוסף וברש"י שם "חרשים - אומנין", "משיחים - שניהם חרשים לבנין ביה"מ [ולהעיר רש"י סוכה מא, סע"א ד"ה אי נמי ואכ"מ].



## הערות לספר פסקי דינים

הת' ישראל מיכאל קריטצפסקי  
 ≈ תלמיד בישיבה ≈

בספר "צמח צדק" פסקי דינים" הוצאת תשנ"ב ע"י [תט"ז] ע"ח  
 נדפס הלי סוכה.

[ובהע': חלק אחד נדפס בפסקי דינים הוצאת תשל"ב. עוד קטה  
 שבאה אחר הדפסה, ונדפס ביגדיל תורה (נ.י.) חוברת שמינית ע'  
 יג. ואח"כ באה עוד קטע ונדפסה בחוברת יב ע' י"ז.

המ"מ שבכת"י פס"ד אלו נכתבו בפנים (וכן נדפסו עד עתה),  
 אלא שנשמנו באותיות - ע"מ לסדר אח"כ המ"מ עה"ג].

ושם בע" 156 [832] הע' 2: סימון באותיות יג - ד חסר,  
 ולא שינינו מהכת"י.

והוא תמוה שכן בפנים נסמנו הן אות יג והן אות יד, וכנ"ל  
 גם במראי מקומות.

שוב ראיתי שביגדיל תורה נ.י. חוברת יב ע' י"ט. לא נסמנו  
 אותיות יג - יד ונסמנו אותיות טו - כב (הן בפנים והן במראי  
 מקומות) במקום אותיות יג - כ שנשמנו בפסקי דינים הוצאת  
 תשנ"ב.

ולאחר ששינו מהכ"י בהוצאה חדשה של הפסקי דינים לא הי'  
 לה להעתיק ההערה שביגדי"ת.

שם ע"י [תי"ז] עט נדפס באות י: ר' אברהם אמסעל, ובאות  
 טו: ב"א אמסעל. וצ"ל ר' אברהם אמסעל, ר"א אמסעל. [כפי  
 שנדפס ביגדי"ת שם ע"י כא. וכפי שהוא באות כ: רא"ס].

ובפנים שו"ה מחמיר" נדפס: במיום וצ"ל במקום.

שם ע"י [תיח] פ במראי מקומות נסמן: כ) ר"ן, אבל בפנים  
 ישנו גם אות כא שלא נסמן במ"מ.

וביגדיית שם ע' כד נסמן: כ) פמ"ג. כא) ר"ן.

שם ע' 160 [836] נדפס: ולענין הלכה...

[ובהע' נדפס: נדפס ביגדיל תורה (נ.י.) חוברת שמינית סי' לו ע' יג. ההערות נדפס שם מאת העורך הרה"ת שדי"ב לוין].

ולפלא שכבר נדפס לעיל ע' [תיח] פי' שו"ה לחי ושם מתוקן יותר (ואייצ להע' 4 .7 .11).

ובהע' 9: וכנראה שבדעת הכותב הי' להעתיק שוב פרקים אלו. ולסדר המ"מ עה"ג. ולשם כך סימן כל מ"מ באות. ומאחר שהחלק שנתפרסם ע"ע נדפס באופן זה (המ"מ והציונים - בפנים) לא רצינו לשנותו.

וכן הוא ביגדיית נ. י. חוברת שמינית בע' 49.

וקאי על הפס"ד הוצאת תשל"ב.

אבל מכיון שבהוצאת תשנ"ב נדפסו המ"מ עה"ג (עפ"י יגדיית חוברת יב) אין מקום בהוצאה זו להע' הנ"ל.

ואמנם על המ"מ הבאים (פמ"ג. ר"ן. עבי"ח). השמיט העורך דפסקי דינים את הציונים: כ. כא. א. למרות שהם נמצאים גם ביגדיית חוברת שמינית.

בע' 158 [834] שו"ה ולכן נדפס: אוב ארץ. ולכאוי צ"ל: או בארץ. [וכן הוא ביגדיית חוברת יב ע' כב]

שם שו"ה דמדאוריית נדפס: בזהד. וצ"ל בזה (ואות ד קטנה שהוא ציון למ"מ). [וכן הוא ביגדיית חוברת יב ע' כד]

שם שו"ה בהיראות נדפס: אדאוריית. וצ"ל אדאוריית [וכן הוא ביגדיית הנ"ל ע' כ"ג].

בע' תיח [פ] בציון יט נדפס: ר"ן ב' מ"א [וכן הוא ביגדיית הנ"ל]. והוא תמוה. ובע' 160 [836] שו"ה אבל נדפס: ר"ן ב' י"א (עפ"י יגדיית חוברת שמינית) ולכאוי כצ"ל.

שם נדפס: 1) ב"ח קי"נ. וצ"ל: ז) ב"ח קי"נ [וכן הוא ביגדי"ת שם ע' כ"ה].

שם נדפס בציון ו: ב"א רמב"ם [וכן הוא ביגדי"ת שם]. ואין לזה מובן, ולכא"ו צ"ל: ב"ח רמב"ם.



## יובל שנה ל"היום יום"

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן  
משפיע בישיבה

בקשר למה שב"י"ט כסלו השתא הוא חמשים שנה מעת יסוד לוח "היום יום" (תשי"ג - תשנ"ג), הנה יש להעיר ע"ד מה שתוכן דענין מסויים שבהפטורה משתקפת בא' הפתגמים דחציו השני דימי השבוע שנקרא בלשון חז"ל "קמי שבתא":

כח תשרי (רביעי דפי' נח) - לימוד התורה וקיום המצוות הם טבעת הקידושין שבהם קידש הקב"ה את ישראל להתחייב לזון אותם ולפרנסם.

להעיר מדברי ההפטורה לפי' נח: כי בועלייך עושייך ה' צבאות שמו גוי.

ו חשון - (חמישי דפי' לך לך):

כשרצה רבינו הזקן לברך את ר' יקותיאל ליעפלער לברכו.. באריכות ימים אמר: אבער ניט מיט פויערשע יארן, וואס עינים להם ולא יראו אזנים להם ולא ישמעו, מען זעהט ניט קיין ג-טליכקייט און מען הערט ניט קיין ג-טליכקייט.

להעיר מדברי ההפטורה לפי' לך לך:

למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' גוי היינו לומר שאין ה' יודע האדם ואינו משגיח על מעשיו כלל.. וע"ז משיב הנביא "הלא ידעת אם לא שמעת אלקי עולם ה'", הוא ברא את העולם... ולפי"ז ידעת ה' את כל הנעשה בעולם השפל

מוכרחת.. "כי אני ה' אלקיך מחזיק ימינך" ונותן לך כח להלחם, "בקדוש ישראל תתהלל" ותתהלל לרבים במה שחוא "קדוש ישראל" שקדשותו מתייחס אליך ע"פ מעשיך (מלבים).

יד חשון (ששי דפ' וירא):

מה' מצעדי גבר מוננו, לכל אחד מישראל יש, לך תעודת רוחנית בחיים, והוא להתעסק בעבודת הבנין לעשות דירה לו יתי'.

להעיר מדברי ההפטורה לפי וירא:

נעשה נא עלית קיר קטנה גוי. ולכן רצתה לעשות גם משכן לארון חברית הזה שביתה תהיי מעון לשכינה השוכנת על הנביא (אלישע) "ושם נשים כסא ומטה" גוי שהם ד' תקוני שכינתא כדי ש"בבואו אלינו יסור שמה" ויהי שם מקום מיוחד לשכינת א-ל (פ"י המלבים).



## גירה משכונות יהודיות ומכירת בתים לשאינם יהודים

הרב ברוך אבערלאנדער  
בודאפעסט, הונגריה

בקובץ Journal of Halacha and Contemporary Society היוצא לאור ע"י ישיבת רבינו יעקב יוסף, חוברת כד (סוכות זשני"ג) עמודים 68-55 נדפס מאמרו של הרב גרשון אליעזר שפל, שימת הרצאה שניתן ע"י הרב יוסף גבריאל בחופר בענין Moving from a Changing Neighboroc עליטי"א שנדפסו בתשובות וביאורים בשלחן ערוך (קה"ת תשמ"ז) ז"י רסו (ובלקוטי שיחות ח"ו ע' 350 ואילך. ולפניו פורסם: הפרדסי vol. 43 חוברת 7, ובטעות צויין בהערה 1 במאמרו של שפל: vol. 453).

בחופר נוטה להקל בשאלה זו. אמנם לאחר העיון בדברי נראה שפשוט לא עבר בעיון על כל דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א וע"כ הגיע למסקנא שאליה הוא הגיע, וכפי שיבואר לקמן.

### פרטי השאלה

לפני הדיון בפרטי ההלכה צריכים לדעת מה השאלה. כ"ק אדמו"ר שליט"א מעורר כמה שאלות, וכדלקמן. ולפלא על בחופר (עי' 63) שכותב שכאילו הרבי אינו מסביר את פרטי השאלה. (וזה מחזק החשערה שלא היא תח"י דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעה שכתב את דבריו).

(1) מכירת בית (וגם לפני המכירה, התנשטות השמועה ע"ד מכירת בית) בשכונה פועלת הוזה - מזיק - במחיר שאר הבתים שבשכונה (ס"ב).

(2) מביאה לידי בהלה ופחדים (ס"ב וו').

(3) מערערים ומחריבים כליל פרנסתם של כו"כ מבניי (תחילת השיחה).

(4) מוסדות החינוך מתמעטים, וכתוצאה מזה חלק מילדי בניי לא יקבלו חינוך יהודי (ס"ה).

(5) הגירה זו מביאה בעקבותיה גם פוחזים ואנשי בליעל השוללים ממונם של ישראל, ולפעמים גם גורמת להסתעפות של עסקי נפשות וכו' (ס"ז).

(6) במקום מגורים החדש של המהגרים תוגרע ותחסר בכו"כ מקרים ההשתייכות, שלו ושל בניו, לביהכ"נ, ת"ת דרבים וכו', עד שיתרגל וכו' (ס"ח).

ועכשיו נעבור לדון בפרטי ההלכה:

### המוכר בית לעכו"ם

בסעיף א' מביא הרבי הנפסק בשו"ע (חו"מ סי' קעה ס"מ) "המוכר לעכו"ם או שוכר לו משמתין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבוא מהעכו"ם, עד שינהוג העכו"ם עם בן המיצר שלו בדיני ישראל בכלי". בחופר (עי' 61) מעיר ע"ז מהמבואר בסעיף שלאחרי זה (סמ"א) "בד"א כשיכול למוכרה או לשוכרה לישראל בדמים שנותן העכו"ם, אבל אינו חייב למוכרה לישראל בפחות" (אבל עדיין אסור למכור לעכו"ם 1) במקרה שרואים שהעכו"ם

רוצה להשחית לישראל, כגון שאפשר לו לקנות בשכונה אחרת. 2 או במקרה שהגוי רוצה לשלם הרבה יותר משווי, עדיין חייב למוכרו בשווי לישראל).

ולפלא על בחופר שלא ראה בפנים השיחה שגם הרבי מביא ההלכה שבסעיף מא, אמנם ממשיך בס"ב: "כל חלוקי דינים הנ"ל הם בנוגע לעכו"ם סתם, שהאיסור למכור לו הוא רק מטעם שיש לחשוש לטענת שכנו הישראלי [שהגוי יזיק לו]. אבל כשהלוקח הוא מזיק בודאי, הרי אז גם בלוקח ישראל אמרו (ב"ב כא, א. חו"מ רסקני"ו) "לא ישכירנו לא לרופא ולא לאומן כו' ולא לסופר ארמאי", ו"אפילו שאינו מוצא (אחר) להשכירו" (טור שם ..). ומזה מובן ש.. במקום שע"י מכירת הבית לנכרי מגיע היזק וודאי לישראל, אסור למכור להנכרי (אפילו כשאינו כוונתו להשחית נחלתו) גם באופן שאינו יכול למכור את הבית לישראל במחיר השווה, כי דמי למשכיר לאומן .. בנדו"ד בא ההיזק בעת המכירה, ה"ז כמזיק בידים ..".

#### עד כמה חייב המוכר להפסיד

עוד מעיר בחופר (ע"י 62) שהשאלה עדיין פתוחה עד כמה היחיד צריך לבטל את רצונו לעבור מהשכונה, ולהפסיד את רוח הכספי שיביא לו מכירת הבית בשביל טובת הכלל ? וי"ל שהענין פשוט, כי עיין בטור ובפרישה מבואר שאם אינו מוצא למכור לישראל בדמי שווים יש בזה שלש שיטות. דעת הגאונים אסור בכל ענין למכור או להשכיר לגוי אפילו אם הוא עני ומוכרח למוכרו לפרנסתו, ואפ"י אם הוא רוצה לקבל עליו כל אונסא לא מהני לכתחילה. ולהיש מחלקים זה דוקא במוכרו להרויח, "כגון לקנות אחרת יותר טובה" אבל לצורך פרנסתו מותר לכתחילה באם מקבל עליו כל אונסא. ולהרא"ש והטור אפ"י במוכרו להרויח מותר לכתחילה, ואפ"י אינו מקבל כל אונסא, כיון שאינו מוצא למכור לישראל. ונקטינן כהרא"ש כמ"ש בב"י ובב"ח (העתקתי את לשון הפתחי תשובה בסקט"ו). ולפ"י במקרה שגם לשיטת הרא"ש אסור למכור, כגון שרואים שהעכו"ם רוצה להשחית לישראל, גם הרא"ש מודה (לפחות כשיטת היש מחלקים) שמותר למכור רק לצורך פרנסתו ולא בשביל להרויח, ורק באם מקבל עליו כל אונסא. ובנדו"ד בעזיבת שכונה הוא צריך לשלם את הוזלת הבתים ועוד ועוד, שאינו שייך להוציא לפועל. ועוד ועיקר, הרי המוכרים

בתים בשכונה בזו בשביל שרוצים לעבור לשכונה אחרת יותר טובה, הם בגדר מוכרו להרויח לפי המבואר בטור, שחמור יותר

### הערה

ועפ"ז יומתקו דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א שבהערה 1 כותב "העירני חכם א"י אשר בטור שם.. "ותוכן הערת חכם זו הוא שבטור מובאים עוד כמה שיטות שמחמירים יותר מהנאמר בשו"ע. וקצ"ע מה החידוש בזה, והרי הרבה פעמים יש שישנם שיטות שמחמירים יותר מפסק השו"ע אבל כיון שהבית יוסף בשו"ע אינו מעתיקו, ואפילו לא כיש אומרים, להלכה לא מתחשבים בהם. וע"פ המבואר בפנים יומתק קצת, כי מדברי שאר שיטות נוכל ללמוד גם לשיטת הרא"ש (שהוא דעת השו"ע) להחמיר במקרים מסויימים.

בחופר (שם) מוסיף שאם כי כל האיסור למכור הבית לגוי אינו אלא מדרבנן, ומה שלומדים אותו מהפסוק שנאמר ועשית הישר והטוב אינו אלא אסמכתא, מ"מ הרי גם איסורי דרבנן מחייבים. ולפלא שלא ראה מה שהעתיק הרבי בהערה 5 את תשו' מימונית לסי' קנין ר"ס ט"ז, שכותב: אחרי שהוא משום ועשית הישר והטוב ה"ה קרוב למצות עשה.

### חייבים לחזור לשכונה

כ"ק אדמו"ר שליט"א מוסיף בסעיף ג המפורש ברמ"א (חוי"מ סקנ"ה סכ"ב) "דוכוס ממדינה שגזר על יהודים שיעשו עם (=ישכנעו את) היהודים הדרים תחת שרים קטנים בכפרים שידורו תחתיו ואם לא יגרש כולם, צריכים לקיים דברי הדוכוס ולסלק היזק הרבים וליסע תחת הדוכס תחלה ולדון אח"כ עם הרבים אם יש להם היזק בזה". ואומר הרבי "בנוגע לעניננו, שיש לדון אפילו על אלו היהודים הגרים כבר בשכונות אחרות ע"ד החיוב שיחזרו לשכונות אלו (באם אינו מוצא אחר לסלק את ההיזק)".

ומעיר ע"ז בחופר (עי' 64) הרי איפכא מסתברא, והרבה יותר קל לעזור, גם ע"י תמיכה כספית, להנשאים באותו שכונה שיעזבו גם הם! אבל הרבי שליט"א כבר עמד ע"ז בסעיף ט, שהמצב **הריאלי** בכגון דא שרוב היהודים ובפרט 'העני היתום והאלמנה' לא יוכלו להעתיק דירתם מהשכונה.

עוד מעיר בחופר (שם) שעדיין לא הוכח בשום מקום ששכונה יהודית של היום דומה בהלכותיה לישוב יהודי שבזמן הראשונים והאחרונים, שהם היו מדוכאים ונתנו להם לגור במקום רק בקושי וכו'. והישוב של פעם היה לו זכויות וחובות וכו'. ואינני מבין בכלל מה השאלה: האם כוונתו שהסכנה של היום פחות גדול מהסכנה של פעם?! האם מישהו שנהרג או נשדד היום ע"י גוי פחות חמור בעיני ההלכה מפיקוח נפש של פעם?! או הפסד ממונו, מחיר הבית אינו נחשב?! דבריו בזה אינם אלא חידה תמוה! ואדרבה, באם בימים ההם, עם כל הסכנות וכו', מחייבים יהודים מכפרים אחרים לעבור למדינה של דוכוס זו, "אע"פ שמעתיקים עי"ז ממקום שאין עליהם רשות דוכוס רשע כזה - שמאיים לגרש את היהודים על לא פשע בידם - ובאים לרשותו" (לשונו של הרבי שם), עאכו"כ היום שאין סכנת גדולה כזו, ודאי שחייבים לחזור לשכונה, מקום מגורם הראשונה!

### עכו"ם שבאו על עסקי קש ותבן

בסעיף ז מוסיף הרבי לאיסור את ההלכה (בשו"ע או"ח ששכ"ט ובשו"ע אדה"ז שם) "נכרים שבאו על עיירות ישראל .. יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת .. בזמן הזה שאנו דרין בין האומות ששוללין והורגין, אפילו אם לא באו אלא על עסקי ממון מחללין עליהם את השבת", ומזה יש ללמוד בנדו"ד שחובה היא לנקוט בכל האמצעים האפשריים כדי למנוע את הידחיה של בניי מהשכונות בהם ישבו כו"כ שנים. בחופר (עי' 66) אומר שהוא לא רצה לדון בפרט זה, אלא רק בפרטי חיוב הפרט להכלל. וגם זה מוזר מאד, בהרצאה שענינו להראות מה דעת ההלכה בשאלה מסויימת - אין הוא רוצה לכנס לכל מה שההלכה אומרת בנושא זה, בו בזמן שהוא הולך להביע מסקנא הלכתית שנוטה לקולא.!

### באם השכונה הוא מקום סכנה

בסעיף ט אומר הרבי שגם אלו שלדעתם השכונה הוא מקום סכנה אין להם היתר למכור ביתם ולעזוב. (1) כיון שע"י מכירת הבית הוא מגדיל את הסכנה. (2) אם הוא יכול לעזוב, עדיין ישנם אלו שלא יכולים לעזוב. בחופר (עי' 66) כשהוא בא לדון בענין זה מתעלם מזה ומעתיק רק המשך דברי הרבי, (3) ע"י שעוזבים לשכונה אחרת אינם ניצולים מסכנה, ובפרט כשזה היפך מההלכה,

וכפי שידועים כו"כ מקרים אודות יהודים שעזבו השכונה שדוקא במקום מגוריהם החדש באו גוים ושללו את רכושם וכו'. ועייז מעיר בחופר שאחרי הפאגראם (בקיץ תנשי"א) בקראון הייטס צריכים לדון עייז עוד פעם. כוונתו שהוכח שאפילו אלו שנשארו בשכונה זו לא ניצולו, ואי"כ אפשר להתיר מכח פיקוח נפש לעזוב את השכונה.

ודבריו תמוהים, שהרי (כני"ל) מתעלם מתחילת דברי כו"כ אדמו"ר שליטי"א שאפילו אם נגיד שזה מקום סכנה (1) אין שום היתר בהלכה להגדיל את הסכנה, עייז מכירת בתים. (2) ובפרט שישנם כאלו שהם ישארו בשכונה בין כך, כמו עניים וזקנים וכו'. וגם בנוגע להמשך החדברים שם (3) שאדברה עייז שעוזבים ישנו סכנה וכו', ובלי לכנס לפרטי העניינים, יש מקום להעיר מה שראינו בחמש שנים האחרונות שבשכונה כמו בארא פארק ומעונות הקיץ מחוץ לעיר נהרגו לצערנו יותר יהודים - הי"ד - מאשר בקראונהייטס (וגם כאלה שגרו פעם בקראון הייטס!) ואין לנו עסק בנסתרות וכו'.

### חייב היחיד לקהל

בכל הני"ל אינו נוגע גדר 'קהל', ומה הם החיובים של היחיד לקהל, כי בהני"ל מספיק שהוא שכן וכו'. בחופר בתחלת דבריו (עי' 56-60) מוסיף כאן לאיסור המבואר בשו"ע (חוי"מ סי' קסג) שיש דברים שבני העיר כופין זה את זה, היינו שיש להיחיד חיובים כלפי הקהל. ומביא מהמרדכי (בבא בתרא סי' תעח) שמהר"ם מרוטנבורג פסק שבני העיר יכולים לחייב את היחיד שלא יצא מן העיר כדי שלא יחסר ממנין עשרה מתפללים. ועדייז בענייננו אפשר לחייב שלא ימכור את ביתו כדי שלא יזיק לשכונה, מפני כל הסיבות הנאמר בתחלת דברינו.

אבל הוא דוחה את זה, עייפ מה שכותב הרמ"א (שם סי"ב) כמה שיטות באם בא תושב חדש לעיר תוך כמה זמן הוא נחשב כתושב העיר וחייב לשלם כל המסים וכו', ואומר הרמ"א "מיהו אם יש מנהג הולכין אחריו", הרי שהכל תלוי במנהג. ואי"כ נראה לומר שהיום החופש וכו' בלי הגבלות וכו' הוא "מנהג אמריקה!" "במלים אחרות היום אין לישוב של הרבה יחידים גדר קהלי", ואי"כ אינו חייב להתחשב בשכונה-קהל שממנו הוא רוצה לעבור.

ולדעתי לא הבין נכון דברי הרמ"א שהכל תלוי במנהג. כי ראה משי"כ הסמ"ע שם סק"ט (ובטעות נדפס: מ) "מיהו אם יש מנהג חולכין אחריו. אדלעיל אדברי י"א קאי, וכ"כ שם במרדכי והביאו בדרכי משה ע"ש", ז"א שאין דברי הרמ"א מוסבים על עצם חיוב היחיד לקהל שבזה ודאי אין מתחשבים עם המנהג, אלא שעל פרטי הדברים מתי מתחיל תושב העיר לשלם מסים, ממתי הוא נקרא תושב העיר בזה קובע המנהג (ולכ"ע אחרי י"ב חודש נקרא תושב, ובפרט בדעתו לקבוע בעיר). ופשוט שענין השמירה וקיום השכונה נכלל בהמבואר בסעיף א שם: "כופין בני העיר זה את זה לעשות תומה דלתים וברית לעיר ולבנות להם ביהכ"נ..". (וכמו"כ "בניית מקוה" המבואר שם ברמ"א סוף סעיף ג), ולא נאמר שזה תלוי במנהג, אלא שהוא זכותו הוודאית של בני העיר לכפות על דברים כאלו. זאת ועוד, הרמ"א מדבר על חילוקי מנהגים מתי מתחיל החובה לעזור לקהל, במסים וכו', אבל פשוט שלהזיק לקהל אסור לו בכל מקרה.

עוד אומר בחופר ע"פ משי"כ הרמ"א (ח"מ סי' קעו סכ"ה) "ובני העיר בעניני צרכי העיר הם כשותפין", (ולהעיר שסי' קסג שבו מדובר על "דברים שבני העיר כופין זה את זה" מופיע ב"הלכות שותפים בקרקע". אבל ברמב"ם זה מופיע בה' שכנים רפ"ו), וא"כ באם כל החיוב של היחיד לקהל הרי זה מצד שותפות א"כ ודאי שברגע שהוא רוצה לצאת מהשותפות הרשות בידו. ולדעתי אינו צודק בזה: 1) וכי מותר לו לשותף לצאת מהשותפות בלי לקחת על עצמו חלק מההיזק שהוא גורם עי"ז? 2) הש"ך סי' קסג סק"ה מביא דברי תרומת הדשן דאם יתחדש מס תוך לי' אחר צאתו מן העיר צריך לתת לזה, הרי שהשותפות-החיוב של היחיד לציבור אינו נגמר ברגע שהוא רוצה להפסיק אותו אלא שנמשך תקופה מסויימת, וודאי שהוא חייב ואחראי לקהל על התוצאות המיידיות שהוא גורם עי"י יציאתו.

### האם יש גדר קהל באמריקה?

בהמשך לסברא שלפי "מנהג אמריקה" יואין לשוב של הרבה יחידים גדר קהל", דן בחופר בע' 67-68 לפי המצב היום, כמה רחוק יכולים היהודים לגור אחד מהשני ויהיה נקרא עדיין שכונה יהודית? מה הם גבולי שכונה זו? וגם בזה הוא ממליץ את "מנהג אמריקה", שכל אדם בוחר לעצמו השתייכות לאירגון,

תנועה או מנהיג מסויים, וישנם חיובים וזכויות שהוא חייב לאירגון וכו'. אבל גם חיובים אלו אינם אבסלוטיים, כי מזכותו להחליף ההשתייכות ולקשר את עצמו לתנועה אחרת. - אבל כל זה אינו קשור כלל למקום והשכונה שבו הוא גר.

אבל התשובה לדבריו פשוט מאד.

(1) אין הוכחה לדבריו שזהו "מנהג אמריקה", כי הרי יש לומר שבא הבחירות לקונגרס, שהן איזוריות ולא למפלגות וכו', ויזיח שגם בארה"ב ישנו אינטרס משותף והשתייכות לשכונה ולעיר שבו אדם גר. וכמו כן הרי ישנו כמעט בכל שכונה ועיר Community Concil, שזה מראה שגם באמריקה מקובל ומנהג שהרבה יחידים שגרים יחד יש להם זכויות וחובות וכו'. וא"כ גם היהודים שגרים יחד יש להם גדר קהל וכו', וישנם חיובים שחייב היחיד לקהל.

(2) לפלא שלא ראה שבכל הנ"ל דן בזה כבר הגאון ר' משה פיינשטיין ז"ל בשו"ת "אגרת משה" חו"מ ח"א סי' מ' (מתאריך "ב" דר"ח אדר הראשון תשי"ט"). וראה גם מסי' מא שם. השאלה היה בקשר לישוב היהודי במאנסי, ואעתיק משם כמה קטעים.

"בדבר אם יש חיוב ליסד קהל לעניי ציבור במאנסי, הנה פשוט לעידי שקהל אין צריך ליסד משום שהוא מיוסד ועומד ממילא מכיון שמאנסי הוא עיר בפני עצמה, דמאחר דנקבצו לשם אנשים הדרים בקביעות הם ממילא בשם עיר וקהל להתחייב בכל החיובים שבני העיר כופין זה את זה.. אף אם קרובים בתוך תחום שבת לעירות אחרות נמי, אלו שכל הרואה יחשיבם שהם ממקום זה, מצד שבכאן הם מקורבים ביותר, נחשבים לעיר בפני עצמה. ואין יכול אחד מהם לדחות שאני שייך לעיר אחרת.. וא"כ צריך לידע במה נחשבה עיר אחרת אם היא סמוכה? דודאי דוחק לומר שקריאת השם עושה לעיר אחרת. אלא הוא באופן שהרואה יחשיבם לעיר אחרת מחמת שבכאן הן מקורבים ביותר, או מטעם אחר כדומה לזה.. מכיון שדר במאנסי בע"כ צריך ליתן ומוציאין זה גם בדיינים..".

ואם כי ב"אגרת משה" מדובר על עיר נפרד כמו מאנסי אבל לא בשכונות נפרדות בתוך אותו עיר "ברוקלין" או "ניו יארק" שלכולם יש דין קהילה נפרדת, אבל מסתבק לומר (1) הרי גם

איזורים אלו יש להם שמות נפרדים כמו: קראונהייטס, פלטבוש, בארא פארק וכדומה. 2) באם העיקר מה שקובע לפי הגר"מ פיינשטיין הוא "באופן שהרואה יחשיבם לעיר אחרת", הרי גם השכונות היהודיות האלו מחשיבים אותם לקהילות נפרדות וכו'.

**לסיכום:** לפי ה"אגרת משה" גם בימינו ישנו דין קהל עם כל החיובים הבאים כתוצאה מזה. העיקר מה שעושה ציבור של יחידים קהילה נפרדת הוא לא כ"כ ע"י שיש לעיר שכונה שם נפרד אלא ע"י שאנשים מחשיבים אותם לקהילה שכינה נפרדת. ולפי זה ודאי שישנו דין קהל וכו' לשכונה כמו קראון הייטס וכדומה.

ולכל הנ"ל יש להעיר מדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדויות תשד"מ ח"ב ע' 1252 - 1251, ראה שם. ואולי לפי הביאור שם העיקר הוא השם וכד'.

### הגירת כל השכונה ביחד

בע' 66 אומר בחופר מסקנא הלכתית: נראה פשוט שבאם אפשר להעביר שכונה יהודית שלימה באופן מסודר, שמותר להם לעזוב איזור-שכונה מסוכנת. ואינני מבין מה זה מועיל שכולם עוזבים ביחד, וכי ע"י לא מפסידים מחירי הבתים? והאם ע"י לא נחרבת כליל פרנסתם של הרבה יהודים (מכולות וחנויות בשכונה זו)? וכל שאר הבעיות שהעלינו בתחילת הדברים. ועוד והוא העיקר, כבר נתבאר בדברי הרבי בס"ט (וכנ"ל) שאין זה בכלל מעשי לחשוב שאפשר להעביר שכונה שלימה, כולל עניים וזקנים?

**הערה:** חלק מהערותי הנ"ל על מאמרו של בחופר אפשר לתרץ ולהגיד שהוא מדבר על מקרה תיאורטי, לא כמו קראונהייטס שהגיעו גוים כאלו שהיה בהם משום סכנה וכו', וע"י התחיל נהירה המונית שגרם להוזלת מחירי הבתים וכו', אלא מדובר במקרה שנכנסים לשכונה נכרים שדאי שאינם מסוכנים, וממילא אין נהירה המונית וכו'. וכל השאלה הוא רק האם חובת היחיד להשאר בשכונה כזו בשביל שיהיה יותר יהודים שישתמשו במוסדות התורה, חנויות כשרות וכו' שישגרו באם אין קהל. אבל מלבד שהוא בעצמו בע' 66 מדבר בפירוש במקרה של סכנה, הרי רוב ההערות הנ"ל תקפים גם על המקרה התיאורטי הנ"ל.

**סוף דבר:** דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א אינם צריכים חיזוק, ומאירים ונכונים כנתינתן מסיני. וכלל הוא בדברי תורה שבאם רוצים להעיר ולפלפל - תנאי הראשון הוא שצריכים לעיין וללמוד את הסוגיא וכו' מבפנים ולא מספיק לשמוע מפי השמועה, וגם לימוד הדברים בעיון!



לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרפואה שלימה בכל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו הק'

תיבה ומיד ממש



נדפס ע"י

הרה"ת ר' לוי ומשפחתו שיחיו  
דייטער

לזכות

הרב פשה אהרן צבי שי

וונצו

סרת העניא רבקה רות תה"י

ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות  
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה